

Det första ruset och det sista : nykterhetsberättelser

Lindegren, Johan Fredrik,

54 F Br.

*Polit. skola
Nykt.
Bj*

Det första ruset
Och det sista ✨ ✨ ✨ ✨

se

NYKTERHETSBERÄTTELSE

AF

J. F. LINDEGREN

STOCKHOLM
SVENSKA BOKFÖRLAGSFÖRENINGEN

Pris 35 öre.

Å **Svenska Bokförlagsföreningens förlag, Stockholm,**
ha utkommit följande böcker:

I Brytningstid. Berättelse af pastor *Leonard Strömberg.*
Pris häft. 3 kr.

»Det är det andliga genombrottets dagar förf. skildrar, och han gör det på ett så liffullt, fängslande och upplysande sätt, att man med största intresse följer honom sida efter sida. Och då har man icke blott läst en spännande historia, som väl fånglar för stunden men lämnar hjärtat tomt, utan man har fått en god kunskap om 1860- och 1870-talens andliga genombrottstid, och hjärtat har värmts och hänförs af vittnesbörden om dessa föregångskristnas starka tro till och hängifvenhet för Gud och hans rikssak. Vi rekommendera 'I Brytningstid' på det lifligaste.«
Sv. Morgonbladet.

Viktor^s Boring. Berättelse af pastor *Leonard Strömberg.*
Pris kart. kr. 3: —, häft. kr. 2: 50.

»En af de bästa böcker af Strömberg. Händelsen är verk-
lighetsstroget skildrad. Bokens största förtjänst är den sunda
moral den utvecklar, parad med den utpräglade sanna religiösa
känsla, som tyvärr sällan finner uttryck i vår moderna littera-
tur. Språket är väl och vackert formadt. Vi rekommendera
boken till alla älskare af på samma gång god och underhål-
lande läsning.«
Templaren.

Erik vedhuggare. Berättelse af *Leonard Strömberg.* Pris
häft. 75 öre.

»Berättelsen är skriven i enkla och till hjärtat gående
ord och vittnar tydligt om författarens förmåga att behandla
just det ämne hvarför den är skriven, nämligen nykterheten.
Må därför hvarje nykterhetsvän förskaffa sig denna och andra
af författaren skrifna berättelser samt sprida dem bland vänner
och bekanta, ty de tala ett kraftigt och öfvertygande språk,
på samma gång de fångla och intressera läsaren.« *Framåt.*

Olycksbarnet. Berättelse af *Leonard Strömberg.* Pris eleg.
klotb. 5 kr., häft. 4 kr.

»Man behöfver ej läsa många sidor ur 'Olycksbarnet' förrän
man finner intresset fångsladt på ett sådant sätt, att man
ej gärna lägger boken ifrån sig, förrän man nått slutet och då
med en känsla af att ha läst *en god bok*, där nykterhetens
sanningar alldeles osökt tränga sig på läsaren. Tyvärr ha vi
i vårt land icke många böcker af detta slag att rekommendera.
Så mycket mera välkommet är det, då denna brist kan afhjäl-
pas med hr Strömbergs förmåga. Arbetet kan med största
trygghet sättas i händerna på hvem som helst och läsas med
samma intresse af såväl ungdomen som af de äldre.»

Oskar Gylfe.

DET FÖRSTA RÅSET ≡—
—≡≡≡ OCH DET SISTA

NYKTERHETSBERÄTTELSE

AF

J. F. LINDEGREN

STOCKHOLM
SVENSKA BOKFÖRLAGSFÖRENINGEN

STOCKHOLM, ÖSTERMALMSTRYCKERIET, 1907

Hans första rus.

Föräldrarna voro visserligen fattiga, men någon nöd behöfde de dock ej lida. Deras lilla jordlapp gaf dem det nödvändigaste, och ett dagsverke då och då hos ortens storbönder gaf så mycket i behåll, att utskylderna kunde betalas och därjämte en och annan nödvändighetssak inköpas.

Men Nils, ende sonen, en sträfsam och ordentlig yngling, tyckte likväl att framtiden just ej var så lofvande. Snart skulle den dag komma, då de gamla skulle blifva för svaga att arbeta för sitt uppehälle. Hans egen förtjänst skulle då ej räcka till för dem alla. Och så skulle inom kort brist och armod inställa sig.

Nils funderade både hit och dit, huru han skulle ställa det för att bereda sina föräldrar en sorgfri ålderdom. Dag efter dag kunde man se, hurusom hans annars så glada anlete såg mulet och dystert ut. En hvar

kunde märka, att viktiga planer hvälfde sig i hans hufvud.

Det var särskildt en tanke, som åter och åter ville blifva den härskande. Nils hade till att börja med tvärt afvisat den såsom allt för vågad och utförbar, men efter hand fann han den mycket förnuftig, och till sist framställde sig dess utförande såsom den enda möjliga utvägen till att nå det efterlängtade målet, en betryggad ställning för föräldrarna.

Saken var den, att Nils tänkt utvandra till Amerika. I detta land skulle man kunna på jämförelsevis kort tid komma sig upp. Så hade man åtminstone berättat, och det syntes just ej så otroligt, ty åtskilliga från orten voro redan där och hade till hemmavarande anhöriga skickat pänningeförsändelser, som mången gång just ej voro så små och i alla händelser af stort värde för dem, som fingo mottaga dem.

Så nog såg det ut alltid, som om utsikterna voro mer lofvande i Amerika än här hemma i Sverige.

Nils Blomberg hade därför, som sagdt, beslutat utvandra. Men han ville dock stanna hemma öfver julen. Ty under hösten var arbetsförtjänsten jämförelsevis god, åtminstone så länge tröskningen fortgick, och den brukade vanligen räcka fram emot jul.

Nils hade arbetat och sparat, så att han nu hade ett par hundra kronor, och då han

alltid varit nykter och ordentlig, hade det ej mött några större svårigheter att få ihop den summan.

Nu skulle han emellertid jula hemma och därefter på nyåret företaga den långa färden. Och så begaf han sig dagen före julafton till Arvika för att dels köpa hem åtskilligt för den stundande julen och dels för att skaffa sig en del saker, som han behöfde för sin utrustning.

Mer än en gång hade Nils såväl läst som sjungit psalmen 210 i svenska psalmboken, där det bland annat heter: »Räds att frestarn lägger snaran, där du minst förmodar faran». Och nog hade han beslutat vara på sin vakt i det farliga Amerika. Men att faran skulle lura på honom i den vackra köpingen Arvika, alldeles i hans hemort, det hade han icke tänkt på.

Men så var det likväl.

På torget midt framför järnvägsstationen träffade han åtskilliga ynglingar från granngårdarna. Då det var känt, att Nils skulle resa, skulle han nu bjudas på afskedskalas. Flertalet röstade för, att man borde gå in på krogen och få sig »en ordentlig sup». Men Nils svarade alldeles bestämdt, att dit in ville han icke sätta sin fot. Förslag gjordes då, att man skulle gå in på ett i närheten beläget kafé, där man ju »alltid kunde få sig litet starkt till kaffet».

Ja, dit hade Nils ingenting emot att gå, ty det skulle nog kännas skönt att få sig en kopp kaffe i vinterkylan. Men något annat ville han icke ha, ehuru han visserligen icke skrifvit in sig i någon nykterhetsförening.

Emellertid rekvirerades in kaffe och konjak samt ett glas »vin» åt Nils. Denne tyckte ock efter en stunds öfvertalning, att »en droppe vin kunde han väl smaka på för en gångs skull. Nog tyckte han, att »vinet» i hans glas hade en förunderlig stor likhet med kamraternas konjak, men dessa förklarade, att det är ofta så, att man på färgen ej kan skilja mellan de tvänne dryckerna.

Nu skulle emellertid alla skåla med Nils Blomberg, och snart hade en hvar druckit ur sitt glas, Nils som de andra. Det starka »vinet», som ingenting annat var än konjak, jämte den höga temperaturen inne i det lilla rummet, började slå åt hufvudet på Nils, som var alldeles ovan att förtära spirituosa, och det gick nu lätt att få honom till att dricka ännu ett glas och så ett till.

Stämningen började blifva hög, och den aljes saktmodige Nils började snart ej vara sig själf. Ty »där vinet går in, där går vettet ut».

Nu förhöll det sig så, att vid Elgfors bodde en flicka, som så där halft om halft var Nils Blombergs fästmö. Men i sällskapet fanns ock en annan yngling, hvilken sökte slå

sina krokar för den fagra jösshärsjäntan Anna. På grund häraf framkastades af någon den förmodan, att Nils, då han droge så långt bort i världen, skulle få lof att afstå Anna till hemmansegaresonen Per Olsson.

Denne senare höll det ock för mycket sannolikt, att det skulle komma att gå så. Men då blef Nils het. Skarpa ord växlades mellan de båda rivalerna, som till att börja med uppäggades af kamraterna, och snart kom det till handgripligheter.

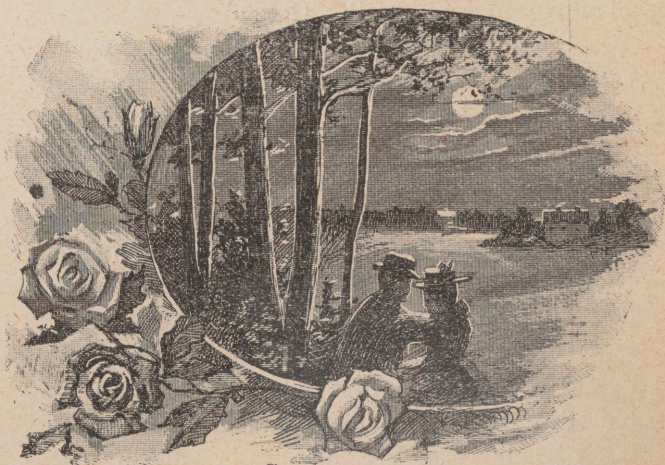
Konflikten fick dock ett hastigt slut, då Nils af sin rival greps om lifvet och slungades mot en skarpkantad möbel, så att hans ena ben bröts af.

Nils fördes genast till sjukstugan, där han fick tillbringa julhågen, och då benbrottet började visa sig ondartadt, måste han transporterats till lasarettet i Karlstad.

Flera månader förgingo, innan han kunde utskrifvas som frisk. Under tiden hade hans respängar gått åt, och så stod han dessutom i en afsevärd gäld till lasarettet, hvilken fattigvården måste betala, till dess Nils möjligen kunde förtjäna så mycket, att han kunde återbetala summan.

Försök gjordes visserligen att af Per Olsson få skadestånd, men denne nekade envist under förklaring, att »det var Nils som började bråka», och att få något på laglig väg ansågs ej löna mödan.

Det blef således för Nils Blomberg en inställd Amerikaresa och ett i öfrigt mycket dyrt julrus.

Den enda glädje, som bereddes honom, var att Anna förklarade, att hon på inga vilkor ville hafva något att skaffa med Per Olsson, som kunnat vara med om att förleda en nykter och ordentlig yngling att förtära spirituosa, samt att hon icke hade något emot att en gång i tiden blifva Nils Blombergs hustru, dock med vilkor att han ej mer smakade starka drycker.

Denna fordran gick Nils med glädje in på.

Julkvällen i torpet.

Det var icke med synnerlig glädje mor Lena gick och styrde och stälde till julhögtiden. Ty om julen bar hon sitt tyngsta kors. Julhögtiden, som skulle vara en kärlekens och fridens högtid och som äfven var detta för så många, var för henne den svåraste tiden.

Hennes man, Håkan, som annars under hela året arbetade och var en duktig och bra karl, blef vid julen helt och hållet förändrad. Så snart julbränvinet blifvit hemköpt, blef han oregerlig. Först skulle granngubbarna smaka på hans julbränvin, sedan skulle han smaka på deras. Från och med hälgens inträde kommo manliga släktingar från alla håll och hälsade på, och då var det supkalas dag och natt. Och det slutade alltid med kortspel och gräl. När julbränvinet var slut för Håkan, gick han i sin tur omkring och »hälsade på». Hvarje natt kom han hem berusad. Och så fortgick det under hela julen.

Då var det sorgliga dagar i hemmet. Bränvinet gjorde mannen arg, grälsjuk och vild. Han uppretade sig vid den minsta anledning, slog därvid sönder allt, hvad han kunde få tag i, och misshandlade hustru och barn.® Detta

var i synnerhet fallet, när han haft otur i kortspel. Det var i sanning sorgliga högtider, då fylleri, kortspel, svordomar, skrik och slagsmål, misshandel, tårar och suckar hörde till ordningen dag och natt.

När julen var slut, var också Håkans bränvin slut. Och när hans bekanta icke häller hade något att bjuda på, började Håkan att bli nykter och arbetsam. Ofta gick han då i tysthet och ångrade sig i veckotal öfver sitt sätt att fira julen. Mången gång lofvade han äfven sin hustru, att han skulle

blifva bättre och »aldrig göra så mer». Men detta löfte höll han icke längre, än tills det åter blef en högtid och det kom bränvin i huset

I början hade mor Lena blifvit glad öfver hans löften. Men till sist såg hon, att intet hjälpte, så fort bränvinet var till finnandes. Därför var hon jämt och ständigt nedstämd och fruktande.

Nu hade Håkan åter kört till staden för att göra juluppköp. Naturligtvis skulle också bränvin köpas, och så blefve det väl samma scener och samma elände som förut.

Det dröjde ut på natten, innan Håkan kom hem. Hvarken mor Lena eller barnen hade ro att sofva. Deras ängslan dref dem att sitta uppe för att möta den storm, som de visste vara i annalkande.

Då och då gick mor Lena ut för att höra, om ej far hördes komma. Nu äntligen kom han. Men han var i dag icke berusad. Han hade väl icke träffat någon bekant, menade mor Lena. Och detta gladdde henne.

* *
*

Julaftonen var inne. Ute i köket ordnade mor Lena med julmaten. Inne i stugan satt Håkan vid det tända julljuset och läste i en tidning. Han hade tydligen studerat den tidningen mycket noga. Ty den var både flottig och söndrig i alla kanter och hade brus-

tit midt öfver. Mor Lena tittade in allt emellanåt. Hon hade ännu icke sett Håkan taga fram bränvinsflaskan, och detta förvånade henne icke så litet.

När så maten var framsatt på det med en hvit drällsduk öfverdragna bordet, tog Håkan upp en julpsalm. Det hade alltid så varit sed i hemmet; det var en vana från hans barndom. Ofta börjar julen i bondgårdarna med psalmsjungning och fortsättes med supning.

Mor Lena tyckte, att mannen nu liksom inlade mer innerlighet och allvar i sången än i vanliga fall. Men kanske hon bara tyckte så. Kanske var det blott därför, att han ännu ej rört vid flaskan.

Plötsligt reste sig Håkan och sade:

»Nu skall jag ge er några julklappar. Det är verkligen länge sedan ni fick några.»

Han gick in i kammaren och kom därpå ut med bränvinskuttingen och en hel del paket.

»Känn på den, Lena,» sade han och räckte henne bränvinskuttingen. »Den är tom nu, ty för bränvinspångarna har jag köpt de här småsakerna åt dig och barnen. Vi skola försöka få en bättre jul i år än äljes varit vanligt.»

Och så utdelade han julklapparna till hustrun och barnen. Med en finkänslighet, som man ej kunnat tro honom om, hade han

förstått att välja för hvar och en. Att för barnen glädjen nu stod högt i tak, det säger sig själf.

Mor Lena stod där ännu undrande. Det stockade sig så besynnerligt i halsen. Hon ville bara gråta, men det var af pur glädje.

»Se här har jag ännu något», fortfor Håkan och tog ett hopviket papper ur bröstfickan. »Det skulle nu egentligen vara för min räkning, men jag tror nog, att det räcker till åt oss allesamman.»

Då han vecklade upp papperet, föllo derur ett halft dussin blå bandbitar, fästa på ett hårdt underlag, som var försedt med utstående nålar.

»Åb, nej se! Så grannt! Men hvad är det, pappa?» ljöd det från barnens läppar.

Fadern smålog åt de ungas ifver och såg menande på sin hustru, som äfven gjorde stora ögon.

»Se, så här skall det vara», förklarade han. Och så tog han ett af de där föremålen, satte det i rockslaget, tryckte nålarna tvärs igenom, vekte i sär dem på andra sidan och tryckte dem så intill rockslaget. »Så skall det blå bandet sitta. Och kom sen och ryck bort det, det som kan.»

Barnen tyckte samfaldt, att pappa var mycket grann och ståtlig. Och äfven mamma, som nog hört talas om blå bandet och dess betydelse, tyckte, att han såg minst lika rar ut som på deras bröllopsdag.

»Sitt nu ner snällt, barn, skall jag tala om en historia för er och mamma,» fortfor Håkan.

»Se det har nog varit så, att jag många gånger tänkt på, hvad elände och oväsen bränvinet orsakar här i världen. Men jag har städse varit en svag stackare, som aldrig kunnat komma mig för med att bryta gamla vanor.

När jag så sist var inne i staden för att köpa julbränvin, gick jag naturligtvis in på krogen för att få mig en sup. Där inne sutto en hel hop karlar och drucko, skrattade och svuro. En af dem läste i en tidning. Det måtte väl stå något särdeles roligt i den tänkte jag, ty för hvarje ord, som lästes, skrattade alla med full hals.

När de gingo, läto de tidningen ligga på bordet. Och så tog jag upp den och läste den. Men det var ingen skämttidning, såsom jag förmenat. Den tidningen talade i stället, om rusdryckernas förbannelse och om allt det elände de åstadkomma. Den skildrade, huru människor fördärfva både sig själfva och andra huru de förstöra hus och hem och göra världen till ett helvete blott för rusdryckernas skull. Detta har jag själf tänkt många gång, men först nu stod hela sanningen för mig. Jag läste vidare hela tidningen, och till sist såg jag af en annons, att ett blåbandsmöte skulle hållas samma afton.

När jag gick, frågade jag krögaren, om jag kunde få köpa tidningen.

Han skrattade och sade: »Tag den och slit den med hälsan. Det är en galen läsare eller godtemplare eller någon annan dekorerad nykterhetsfantast, som brukar kasta in den där tidningen här. Vi ha den bara till att skratta åt.»

Jag skrattade icke åt tidningen utan tog den med mig och läste den ord för ord.

På kvällen gick jag till det annonserade mötet. Där fick jag höra sådana samtal och föredrag, att mitt beslut att blifva absolut nykter vann full stadga.

Jag lät inskrifva mig i föreningen, och till ett synligt tecken på, att jag skall vara en verkligt nykter människa, har jag lofvat att bära detta vackra skimrande blåa band.»

Med spändt intresse åhörde hustrun och barnen berättelsen. Och liksom med en mun begärde de vid dess slut att också få hvar sitt blåa band.

Att detta icke vägrades dem, faller af sig själf.

Det hade nu blifvit en helt annan julhögtid än vanligt. Kärlek och lycka hade åter inträdt.

Det var *jul* i torparens hem.

Pröfningar.

Karin hade varit lycklig en gång äfven hon. Ung, frisk och glad, hvad kunde hon väl bättre begära. *Lägges därtill, att hon var förlofvad med Olof Malm, faderns medhjälpare och en af alla omtyckt ung man, så borde väl detta ej just vara ägnat att minska det berättigade i hennes öfversvallande glädje och lefnadslust.

Ett enda litet moln fanns där likväl på hennes lyckas himmel. Det var knappast större än en manshand, men äfven ur en sådan där liten molntapp kan ett oväder bryta löst. Hennes fader märkte det ej, hennes bröder lika litet, och hennes fästman såg icke ens yttersta randen af dess skugga.

Men det fanns där i alla fall.

Det var dock blott en och annan gång Karin, den lyckliga fästmön, såg det, och om hon än vid sådana tillfällen fruktade för, att det skulle föra storm och oväder med sig, vek

likväl skuggan för den glimmande elden ur Olofs ögon Och Karin kände sig lycklig vid sidan af sin trolofvade.

Redan det följande året stod Karin brud. Malm skulle tillträda sin plats som skogvaktare på ett af granngodsen. Deras nya hem låg så idylliskt på en liten med löfträd beväxt kulle och kunde betraktas som ett sannskyldigt paradiset.

Men äfven nu visade sig molnet vid horisonten, och därtill större än förut.

Olof hade varit till staden för att handla en del förnödenheter till bröllopet. Hittills hade han visat så godt som motvilja för starka drycker, af hvad slag de än månne vara. Endast en och annan gång hade han gifvit med sig och smuttat på bränvinsglaset eller vinbägaren. Det var just detta, att han icke var nog karl för sin hatt för att kunna säga ett bestämdt nej, då han bjöds på slika drycker, som hade utgjort molnet på Karins äljes så klara lyckas himmel. Stadsresan var ej ägnad att skingra detsamma, utan antog det därunder en nästan hotande form.

Den nykterhetsvänlige handlande, hos hvilken Karins fader alltid gjorde sina uppköp, hedrades nu ej med förtroendet att få leverera det för bröllopet behöfliga, utan lät Olof af en kamrat öfvertala sig att handla hos en annan, »där man kunde få något på köpet». Och mycket riktigt, där fick Olof

också åtskilligt på köpet. Han kunde icke motstå, då handelsmannen bjöd honom stiga in på kontoret och »taga sig en färdknäpp», ett glas stark konjak.

Hur det nu led, lyckades handlanden till sist göra klart för Olof Malm, att »bröllop utan konjak voro som välling utan salt», och för öfrigt kunde han ju ta sig ett glas till för att öfvertyga sig om, att den var äkta vara. Olof hade ej kraft eller mod att säga nej, och innan han kom därifrån, var han både vimmelkantig i hufvudet och svag i benen, men så hade han ock blifvit »bror» med handelsmannen. Några stycken konjaksbuteljer gjorde honom dessutom ett opåräknadt sällskap hem.

Att Karin blef ledsen öfver såväl Olofs florstufva som hans skvalpande sällskap, det kunna vi icke annat än hålla henne räkning

för. Och vi förundra oss ej håller öfver, att hon icke med alldeles oblandadt glada känslor inträdde i det äkta ståndet, då det skulle ske i sådant sällskap.

* *

*

Det är nu tio år sedan Karin blef skogvaktaren Olof Malms hustru. Att hennes äktenskapliga himmel icke varit molnfri, det kunna vi finna vid första ögonkastet, då vi se henne sitta där vid bordet med hufvudet lutadt mot handen och med sin lille sjuke gosse i knäet.

Det moln, som visade sig under förlofstiden och i synnerhet vid hennes bröllop och inflyttningen i det nya hemmet, hade börjat blifva allt större och tätare. Olof hade börjat hålla med »bror handelsmannen», att dennes konjak var god, och allt flera buteljer och kaggar med den förrådiska drycken hade funnit vägen till det trefliga skogvaktarebo-stället.

Men i jämbredd med spirituosan kommo äfven »vännerna», och molnet höjde sig allt mer hotande vid horisonten.

En gosses födelse under andra året af deras äktenskap bidrog visserligen till att hålla Malm hemma under den tid, då han ej var i tjänsteutöfning, men vännernas lag hade dock icke upphört att utöfva sin dragningskraft på den allt mer karaktärssvage mannen.

Mot hustru och barn var han dock så hänsynsfull, som man under sådana omständigheter kunde begära.

Så gingo, som sagdt, ett tiotal år. Karin älskade innerligt sin man trots dennes fel, och af sina barn var han äfven afhållen.

Men så kommo pröfningarna. Molnen hopade sig samman öfver Karins hufvud och började nu urladda sig.

Och för icke länge sedan stod att läsa i en tidning under rubriken »Hårt pröfvad»:

»Vi gjorde i går ett besök hos den staccars skogvaktarehustrun å Ekbacken under Villinge säteri. Ehuru icke egentligen tryckt af ekonomiska bekymmer, förtjänar hon dock människovännens medlidande. Som vi på sin tid omnämde, förlorade hon förliden vecka sin äldste gosse och på visst sätt äfven sina barns fader. Våra läsare torde minnas vår beskrifning af förloppet, hurusom skogvaktare Malm, åtföljd till staden af sin åttaårige gosse, på härvarande bolagskrog kom i delo med en af sina supbröder, en ogift arbetare å härvarande mekaniska verkstad, och att vid det handgemäng, som uppstod dem emellan, den staccars gossen af misstag fick sig tilldeladt ett slag i hufvudet, så att han om några timmar afled. Huruvida fadern eller hans antagonist utdelat det dödande slaget är ännu outredt. Båda hållas emellertid fortfarande i fängsligt förvar för undergående af ransakning.

Den stackars modern har sålunda fått i grafven nedbädda sin förstfödde, hvilken måhända ljutit döden för sin faders hand och i alla händelser på grund af dennes spritbegär, och dessutom får hon bära sorgen af att veta sin en gång så innerligt älskade make sitta fängslad såsom förmodligen vållande till sitt barns död. Tillägga vi därtill, att hennes yngsta och nu enda barn, en gosse på tre år. under de senaste dagarna angripits af en smygande sjukdom, torde vi icke kunna skyllos för öfverdrifter, om vi säga, att skogvaktarehustrun Karin Malm mer än någon annan varit utsatt för pröfningar.»

Så långt den citerade tidningen.

Ett hem, hvilket hade alla förutsättningar för att blifva ett af de lyckligaste, hade sålunda sköflats eller blifvit fördränkt i sorg, emedan en äljes dugande och omtyckt arbetare icke hade mod att säga nej, då han blef frestad att beträda alkoholgiftets farliga gungfly.

Mordbrännaren.

Far hans var en förmögen hemmansägare. Men att gå efter plogen, sköta lien och svänga slagan, det var icke göromål, som passade Anders Persson, enligt hans egen åsikt åtminstone. Det kunde passa för Nils, den äldre brodern, som ej var så kvicktänt eller så ferm till att räkna och skrifva som Anders.

Nej, handelsman skulle han blifva. Ty då sluppe han befatta sig med grofarbete, och så vore det bra mycket mera gifvande än jordbruket. Så var där nog en orsak till, som Anders ej gärna ville ut med, men som likväl låg så att säga på botten och var för honom själf bestämmande. Blefve han handelsman, blefve han ock herreman, och då finge han umgås med både prästen och länsmannen och socknens båda »patroner» med för rästen.

Sagdt och gjordt. I likhet med den yngre sonen i liknelsen tog han ut den delen af ägodelarna, som skulle tillkomma honom, medan fadern ännu lefde.

Nu gällde det att börja affärerna. I en flygelbyggnad på faderns gammaldags bebyggda gård inreddes handelsbod och kontor, och så var det att inköpa varor. Sådana blef det mycket lätt att få i den ett par mil därifrån belägna staden, synnerligast som allt betalades kontant, och så var affären i full gång.

Resultatet motsvarade dock ej de stora förväntningarna. Visserligen gingo varorna rätt bra åt, men behållningen blef mycket klen. Nästan allt sammans måste utlämnas på kredit. De voro ju »handlingsmannens» sockenbor och bekanta allesamman, som utgjorde hans kundkrets, och inte kunde han afslå deras begäran om kredit, om han ville undvika, att de hädanefter som förut skulle handla hos grannsocknens handlande.

Så kom det sig, att herr Persson, som han nu kallades af alla, som ej föredrogo att rätt och slätt kalla honom »handlingsman», vid sin nästa resa till staden själf fick taga hälften af varorna på kredit. Detta gjorde rakt ingenting, försäkrade grosshandlarn, ty »det vore ju så vanligt affärsvänner emellan. Herr Persson vore så oändligt välkommen, om han också för en gång skulle behöfva taga hela sin fora på kredit. Det blefve ju i alla händelser blott några tusen riksdaler.»

Och denna utväg måste äfven anlitas vid nästa juluppköp.

Det var torkåret 1868, sorgligt i åmin-

nelse. Bönderna fingo ingenting nämnvärdt att skörda det året, och deras räkningar hos handelsmännen blefvo allt flera och större. Herr Persson fann gång på gång orsak att uppsöka länsmannen, »bror befallningsman», som han kallade honom, och den ena lilla jordlotten i socknen efter den andra såldes exekutivt och inropades för en spottstyfver af störste fordringsägaren, »handlingsmannen», eller hans medhjälpare befallningsmannen. De förre ägarna fingo sitta kvar som arrendatorer eller ofta rätt och slätt som dagsverkare.

På detta sätt blef Anders Persson ägare af en mängd smärre egendomar, men hans egen affärsställning förbättrades därigenom ej synnerligen mycket. Och det kapital, som fadern kunnat försträcka honom, var slut för länge sedan.

Tvåne utvägar söktes nu för att Anders Persson skulle komma riktigt på grön kvist.

För det första skulle han flytta sin handel till den tätt bebyggda kyrkoby, och för det andra spekulerade han på att skaffa sig rättigheter till utskänkning af spirituosa.

En storartad byggnad uppfördes midt i byn. Virke hade Persson godt om på sina egendomar, annat byggnadsmaterial togs på kredit och arbetarne fingo sin aflöning in natura ur handelsboden. På detta sätt gick det jämförelsevis lätt att få upp det präktiga huset

Den senare delen af frågan var dock litet svårare. Ty under den senaste tiden hade nykterhetsrörelsen tagit ett stort steg framåt i samhället. En afdelning af nykterhetsföreningen »Hoppets Här» hade bildats äfven där och vunnit stor tillslutning, och med denna hade krogpartiet, ty ett sådant hade verkligen kommit till stånd, i alla händelser att räkna med.

Men Anders Persson trodde sig känna sina Pappenheimare.

Huset var nu nära färdigt, och blott litet putsningsarbete återstod. Handelslokalen var inredd och fylld med allehanda varor, och så en morgon slogos dörrarna upp. Genom stora, tryckta plakat tillkännagafs, att alla, som under de två närmaste dagarna gjorde sina inköp, skulle få 10 procents rabatt. Folk strömmade också in och ut i oafbruten följd och inkomsterna blefvo rätt ansefliga.

Det var småfolket, som på detta sätt skulle vinnas.

En vecka därefter skulle en storartad invigningsfest gå af stapeln. Det var herrarna och de förmögnare bönderna, som nu skulle prepareras. Och allt syntes gå den spekulerande handelsmannen väl i händer.

Fästen ägde rum och var enligt de flestas mening mycket »lyckad». Mat och dryck fanns där i öfverflöd och stämningen blef hög. Då uppträdde länsmannen, därtill i för-

väg vidtalad af Persson, och höll ett svassande loftal öfver värden och slutade med, att det skulle vara en lycka för samhället att i den väl inredda lokalen invid den redan i gång varande handelsboden få till stånd en med omsorg skött spirituosa-handel. Genom afgifterna för denna, hvilken han hoppades och trodde att deras värd för aftonen vore villig öfvertaga, skulle icke blott hela fattigväsendet kunna bestridas, utan äfven en del öfriga betungande afgifter till kommunen minska. För sin del ville han föreslå, att förslag framlades på nästa kommunalstämma. Ty hvarför skulle befolkningen tvingas att färdas ett par mil för att få en tår brännvin eller ett glas vin.

Talet mottogs med stort bifall, och de närvarande lofvade att gifva sin röst för förslaget.

När så stämman hölls, hade ledamöterna så bearbetats, att förslaget gick med glans igenom. Men »Hoppets Här», som nu lidit sitt stora nederlag, enär dess flesta medlemmar ej voro röstberättigade, tog nya tag och arbetade med förnyad kraft. Detta gick också så mycket lättare, ju längre det led och krog-lifvets följder blefvo uppenbara.

Anders Persson var under ett par år en riktig storpatron. Men så började han sälja den ena egendomen efter den andra. Hans uppgift, att han gjorde detta blott för att kunna

koncentrera sin kraft på handeln, troddes ej af alla. Krogrörelsen gaf nog god behållning, men det såg ut, som om ingen välsignelse hvilade öfver de penningarna. Tidt och ofta måste en stadsresa företagas, och man hviskade om, att det icke endast var sällskaper och spel, som lockade Persson till staden, utan att det ofta var för att på ett eller annat sätt hålla ihop sina intrasslade affärer.

Tidigt en morgon väcktes kyrkobyns och kringliggande byars invånare af dofva klämtslag, som förkunnade att eld utbrutit någonstädes. Och då man hunnit ut, fick man se lågor slå ut genom fönstren på handelsmannen Anders Perssons hus.

Med berömvärd raskhet blefvo sprutor och vattentunnor framforslade, men allt släckningsarbete var förgäfves. Det såg ut, som om i hvarje rum fotogenflaskor, oljekrus och spritankare genom sitt brännbara innehåll kommit lågorna att bryta ut nästan samtidigt öfver allt. Nu gällde det blott att kunna rädda de kringliggande husen, hvilket ock nästan utan undantag lyckades.

Redan under släckningsarbetet började det hviskas om mordbrand. Det hjälpte ej, att Anders Persson kom utspringande ur det brinnande huset endast halfklädd, som om han under sömnen öfverraskats af eldens flammor.

Bevisen om mordbrand blefvo under släckningens gång så många och öfvertygande, att

den tillstädeskommande länsmannen utan krus fann sig föranlåten att på ett tämligen omildt sätt häkta »bror Persson».

Såväl under den närmaste tiden efter eldsvådan, som vid det extrating, som med anledning af densamma hölls, nekade Persson envist att hafva vållat branden. Men bevisen

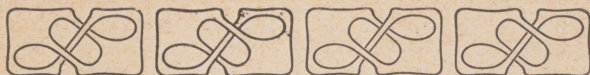
hopade sig så emot honom, att han trots sitt nekande dömdes till flera års straffarbete. Det hade ock under utredningen visat sig, att hans affärer stodo på den allra sämsta ståndpunkt,

och att det ej skulle dröjt många dagar innan han blifvit försatt i konkurs och blifvit tilltalad för svekligt förfarande mot borgenärer.

Några dagar förut hade han fått brandförsäkringsvärdet å huset och lagret höjdt till ett oskäligen högt pris.

Efter strafftidens slut begaf sig f. d. »handlingsmannen» till Amerika. En af hans förra bekanta, som ock emigrerat, trodde sig igenkänna honom i en af Chikagos större affärsmän under det en annan några år senare återfann honom i en trasig lumpsamlares gestalt.

Den sista supen.

Erik Nordlöf var anställd som brovaktare. Detta var en syssla, som väl kunde tyckas vara anspråkslös nog. Ett stort ansvar hvilade dock på den, som skulle sköta denna befattning. Järnvägen och kanalen korsade hvarandra just vid denna plats, och bron skulle hållas öppen för de många ångbåtar och segelfartyg, som alla tider på dygnet passerade. Att bron på bestämda tider, då järnvägstågen skulle passera, måste hållas stängd, faller af sig själf. En liten försummelse från den posterandes sida skulle här kunna hafva de allra förskräckligaste följder. Hela järnvägstågets öde stod så att säga på spel jämte de ofta i hundratal medföljande passagerarnas.

Det var sålunda en förtroendepost Erik Nordlöf hade erhållit, då han bland många sökande af järnvägsstyrelsen utsetts till bro-

vaktare. Och detta förtroende hade han ock förtjänat.

Då järnvägen började byggas i den trakten, hade Nordlöf jämte många andra bildat ett »lag». Punktlighet och ordentlighet voro utmärkande karaktärsdrag hos den då knappt 22-åriga ynglingen. Därjämte smakade han högst sällan något slags spirituosa. Han blef ock snart uppmärksammas af befälet och förordnades till arbetsförman eller »bas», som arbetarne själfva ofta kalla det.

Och han svek icke heller det förtroende, man hade satt till honom.

Så fortgick det, tills banan var fördig. Då blef han, såsom förut nämnts, utsedd att beklåda den ansvarsfulla posten som brovaktare vid T— a.

Under fem års tid hade Erik Nordlöf skött sin syssla till allmän belåtenhet. Väl var det en och annan skeppare, som i sin otålighet att få begagna sig af en gynsam vind, ondgjordes öfver Nordlöfs omutliga beständhet att stänga bron på föreskrifven tid. Men äfven sådana »sjöbjörnar» måste i sitt inre erkänna, att risken af att släppa fartyg genom bron under de sista minuterna före ett järnvägstågs ankomst vore allt för stor för att ens på allvar ifrågasättas.

Nordlöfs omutliga plikttrohet var därför aktad af alla.

Men en gång försummade dock den af

förmän, kamrater och andra så högt aktade mannen sin plikt, och denna försummelse kunde hafva medfört de allra allvarsammaste följder, ehuru allt mot förmodan gick lyckligt.

Om denna tilldragelse berättade han en gång följande:

»Som du vet, hade jag för princip att aldrig smaka starka drycker utom vid ett eller annat särskildt tillfälle. Men det, att jag ej kunde absolut fränsäga mig bruket däraf, höll på att bringa både mig och många andra i olycka.

Min ende broder hade nyligen kommit tillbaka från Amerika, där han tillbrakt några år. Det hade där gått honom väl i händer.

Första ruset.

Af sin mången gång rikliga arbetsförtjänst hade han lagt undan rätt betydliga summor.

Ett par år före sitt återvändande till fosterlandet hade han gift sig med en flicka från hembygden. Denna kunde ej rätt trifvas i det nya landet, hvarför beslut snart fattades att styra kosan mot det gamla hemmet

För sina gemensamma besparingar köpte de båda makarna en nätt och välbyggd egendom i närheten af T—a station. De blefvo följaktligen mina närmaste grannar, hvilket glädde mig särdeles mycket, alldenstund jag städse hade hållt af min broder. Min svägerskas glada väsen och vänliga uppmärksamhet bidrog ock ganska mycket till, att jag ofta och gärna infann mig i min broders trefliga hem.

Omkring ett halft år efter det min broder flyttat till T—a nedkom hans hustru med en son. Detta gaf anledning till en större bjudning. Bengt Nordlöf, som efter att många år ha varit borta återkommit som jämförelsevis rik karl, ville nu visa sig på styfva linan genom att ställa till ett storartadt barnsöl.

Socknens kyrkoherde, klockaren och skolläraren samt ortens riksdagsman voro inbjudna och dessutom en hel del »vanligt folk».

Att en sådan högtidlighet som denna ej kunde äga rum utan en försvarlig kvantitet spirituosa, förefaller en hvar naturligt, då man

besinnar, att en »absolutist» på ifrågavarande tid och ort ansågs såsom en fullkomligt abnorm varelse.

Och man skålade till höger och vänster för än det ena och än det andra. Först föreslog kyrkoherden i ett längre tal den nye världsmedborgarens skål. Och gifvetsvis måste man dricka i botten. Klockaren, som ansåg sig stå prästerskapet närmast, föreslog världens skål, och den mer poetiskt anlagde skolmästaren höjde under framsägandet af några inlärdas verser sitt glas för värdinnan, som genom sin förkärlek för »frihetens stamort» framför »frihetens land» gjort möjligt för »de ärade närvarande» att personligen få framföra sitt »wellkom» till den »yngste härvarande kosmopoliten».

Under tiden vändades riksdagsmannen synbarligen. Han kände med sig, att hans värdighet fordrade, det äfven han skulle bidra till fäststämningen. Men hvem återstod väl för honom att lofprisa? Svetten började pärla på hans välfödda ansikte, och hans ögon spejade oroligt omkring bland de församlade. Så fick han syn på mig.

»Där ha vi ägget», tänkte den ärevärdige farbrodern, och en ljusning gled öfver hans förut så mörka drag.

Jag var värdfolkets ende närvarande släkting, och därför ansågs jag nog värdig att få min del af ärebetygelsen.

Hvilka vackra saker vid detta tillfälle uttalades om mig, kommer jag nu ej ihåg, om jag ens då kunde fatta allt. Emellertid anhöllo samtliga närvarande att få skåla med mig, den »redlige, plikttrogne, omutlige väktaren öfver tusentals människors färd öfver den lurande, våta grafven.»

Så fort mitt glas blef tomt, måste det ånyo fyllas, och sågick det slutligen dithän, att jag, trots mina goda föresatser, tagit mer till bästa än hvad jag kunnat tåla.

Snälltåget från Stockholm till Göteborg skulle komma om en timma. Bron öfver kanalen skulle vara stängd en half timma före tågets ankomst. Det var sålunda hög tid för mig att infinna mig på min post. Jag sade farväl för ett par timmar och aflägsnade mig.

Det myekna skålandet hade dock redan hunnit göra verkan. Benen ville knappt bära mig, och hufvudet kändes tungt som en bly klump.

Efter många kryssningar hann jag dock i rätt tid fram till bron och svängde äfven igen henne, så att skenorna på bron bildade en rät linie med dem på banvallen, och gick därpå till min post för att invänta tågets ankomst.

Den mängd starka drycker som, som jag inmundigat, och den varma sommarsolen inverkade så starkt på mig, att jag insomnade.

Det framilande tågets gälla hvissling väckte

mig plötsligt. Jag hann nätt och jämt fatta tag i växelstängen, innan tåget var nästan midt framför mig.

Då — o, fasa — genomflög den tanken

blixtnabbt mitt hufvud, att jag glömt spänna upp spärrhakarna, hvilka skulle hålla bron stadigt uppe.

Hvad jag i detta ögonblick kände, låter sig ej beskrivas. Kallsvetten genomträngde

hvarje por på min kropp, och jag förnam tydligt, huru håret reste sig på mitt hufvud.

Jag visste, att tåget var dömdt till undergång med alla dess passagerare, och dock kunde jag ingenting göra för att förhindra en dylik katastrof.

Lokomotivet var nu redan förbi mig, och — »dunk!» lät det, då den väldiga kolossen med full fart rusade på bron, hvilken trycktes ned flere tum. De efterföljande vagnarna bokstafligen hoppade ned från landspåren ut på bron.

Jag väntade hvarje sekund att få höra en väldig krasch, men »dunk! dunk! dunk!» lät det för hvarje vagn, tills äfven den sista gjort sitt språng ned. Ingen enda vagn hade ursparat. Guds mäktiga hand hade synbarligen hvilat öfver oss alla, ty mänskligt att döma, hade en urspårning med åtföljande nedrusande i vattnet varit en gifven nödvändighet.

Faran var sålunda lyckligt öfverstånden, men det intryck, dessa ögonblick gjorde på mig, kan aldrig utplånas. Förskräckelsen hade gjort mig fullkomligt nykter, men mina ben ville ej bära mig.

Jag nedsjönk på mina knän och hembar till Gud min innerliga tacksamhet för det han tagit oss alla i sitt mäktiga hägn, hvarjämte jag inför honom aflade ett heligt löfte, att därefter skulle ej en droppe af starka drycker komma i min mun.

Efter att hafva nödtorftigt förrättat de vanliga göromålen efter tågets ankomst, begaf jag mig till mitt hem. Att under den sinnesstämning, i hvilken jag befann mig, återvända till min broders hus, var mig omöjligt. Några af gästerna kommo väl öfver till mig, men då jag bestämdt vägrade att följa med dem, läto de mig vara. Mitt förstörda utseende kunde icke undgå deras uppmärksamhet, hvadan de för de öfriga gästerna förklarade, att »någonting bestämdt hade hänt Erik Nordlöf».

Hvad detta »något» var, det fingo de aldrig reda på. Vål hade såväl tågpersonalen som passagerarna känt, hvilka väldiga stötar tåget gjorde vid T—a, men då banmästaren strax därefter åkte banan framåt för att göra undersökningar, voro inga oregelbundenheter att finna, utan allt var i vederbörligt skick.

Vål hade lokomotivföraren sina aningar om verkliga förhållandet, men då allt aflupi så lyckligt, behöll han dem för sig själf, och jag bibehöll mina förmäns förtroende såväl efteråt som förut.

Inom kort inlämnade jag dock till järnvägsstyrelsen ansökan om erhållande af en ledig förklarad förmansbefattning vid L. station. Jag erhöll också platsen på mina öfverordnades förord och innehar den samma ännu.

Det löfte jag afgaf den ödesdigra aftonen vid T—a bro om absolut nykterhet, har jag ärligt hållit, och jag hoppas med Guds hjälp kunna hålla det intill min sista stund.

Å **Svenska Bokförlagsföreningens** förlag, *Stockholm*,
ha utkommit följande böcker:

Olika Banor. Berättelse af *Leonard Strömberg*. Pris häft.
75 öre.

”Få unge män skola ha panna och hjärta att fortsätta med rusdrycksbruket, sedan de genomläst ”Olika Banor”. Få älskvärda och förståndiga flickor skola obetänksamt gifva sin hand åt en man, som älskar rusdrycker, sedan de läst denna skildring. Många unge män, som redan äro misslyckade existenser, blott ruiner af hvad de förr voro, skulle måhända ha varit räddade, om de för 10 å 15 år sedan läst och begrundat någon skrift, liknande berättelsen ”Olika Banor”. Den, som önskar skydda någon ung man från rusdryckernas fara, bör skänka honom denna bok och förmå honom att läsa den.

So. Morgonbladet.

»Det är en modernt skriven berättelse, så fängslande, sedan man börjat den, att man icke underlåter att läsa den till slutet. Bör införlifvas i alla g.-t:s bibliotek»

Reformatorn.

»Det är icke ofta man läser en i etiskt syfte utgifven bok med så stor tillfredsställelse, som fallet verkligen är med ofvanstående. Förf. har behandlat nykterhetsfrågan på ett sätt, som icke blott gör honom själf heder utan äfven borde förskaffa honom nykterhetsfolkets tacksamhet i hög grad.»

Jämtlands Tidning.

Tiggardrottningen. Berättelse af *Leonard Strömberg*. Pris häft. kr. 9: 40, med klotpärm 10 kr.

Ljus och Skuggor. Berättelse af *Leonard Strömberg*. Pris häft. kr. 4: 50, klotb. kr. 5: 50.

I tunga fjättrar. Berättelse af *Leonard Strömberg*. Pris kr. 2: 50.

Enkans son. Berättelse af *Leonard Strömberg*. Pris kr. 2: —.

Dygd och Brott. Berättelse af *Leonard Strömberg*. Pris häft. 3 kr.

”Strömberg är en talangfull berättare. Hans böcker äro därför — och detta med rätta — gärna lästa. De äro fint tänkta och med sedligt fostrande innehåll. Stilen är enkel och tilltalande. Män kan alltså godt rekommendera Strömbergs skrifter.”

Jämtlandsposten.

»Herr Strömberg har på ett synnerligen fängslande och målande sätt lyckats framställa skildringar ur lifvet, visat sig både iderik och fantasirik samt förstår att utan minsta störande af berättelsens gång i densamma inlägga en bestämd moralisk och religiös tendens. Om formen kan gifvas de bästa vitsord. Böckerna äro synnerligen lämpliga som folkböcker och värda att spridas i stort antal.»

Oskar Eklund.

Å **Svenska Bokförlagsföreningens** förlag, *Stockholm*,
ha utkommit följande böcker:

Vid vattubäckar, nykterhetspoem af *Gustaf Rydelius*.

Pris 50 öre.

»Synnerligen goda poem». (Sv. Sändebudet) — »Välklingande maningsrop, prädika kärlek, enighet och gudsfruktan». (Bärgslagsbladet) — »En varm poetisk känsla och en icke alldaglig förmåga att gifva den en vacker form». (Sanningsvittnet.) — »Verkligt fina poem». (Gotlandsposten).

Bibelns geografi, af *J. F. Lindegren*.

Pris 85 öre.

»Denna med stor omsorg utarbetade bok är en mycket god hjälpreda». (Sv. Morgonbladet.)

Peter Stark, nykterhetsberättelse af *J. F. Lindegren*.

Andra upplagan. Pris 20 öre.

»Vi rekommendera denna berättelse såsom lämplig nykterhetsskrift och önska att förf. må lämna oss flera dylika». (Hemlv.)

Det första ruset — och det sista, nykterhetsberättelser af *J. F. Lindegren*.

Pris 35 öre.

Reflexer, berättelser ur lifvet af *J. F. Lindegren*.

Pris 50 öre.

Nyktra bitar, nykterhetspoem af *Gustaf Lyckow*.

Pris 65 öre.

Ur lefvande lifvet, verklighetsskildringar af *J. F. Lindegren*.

Pris 1 kr. 50 öre.
